

“BİZ” VE “ÖTEKİ”NİN SINIRINDA “BİZ” KALABİLMEK: AMERİKA’DA YAŞAYAN TÜRK GÖÇMENLER ÖRNEĞİ*

*Emel YİĞİTTÜRK EKİYOR, Tuğba METİN AÇER***

Öz: Toplumsal değişim sürecinin (iletişim ve ulaşım olanaklarının artması, savaşlar ya da zorunlu nedenler, eğitim, iş vd.) bir sonucu olarak özellikle 21. yüzyılda ivme kazanan göç olgusu, toplumsal entegrasyon ve uyum ile ilgili tartışmalara da yeni boyutlar kazandırmaktadır. Temelde coğrafi bir yer değişikliği olan göçün anlamı göçmen birey için “sınır” değişikliğinin çok daha fazlasını ifade etmektedir.

Göçmenler bir yandan yaşadıkları toplumla bütünleşme ve uyum sorunları ile karşılaşırken diğer yandan kendi kültürel, etnik ve dini geleneklerini muhafaza etme kaygısı taşımaktadırlar. Bu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Türk göçmen ailelerin, çocuklarının yetişmesiyle ilgili tutumları sosyal sınırlarının korunması bağlamında ele alınmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini etnisite kuramları arasında “sınır” kavramının önemini ele alan Fredric Barth’ın etkileşimsel yaklaşımı oluşturmaktadır. Bu bağlamda göçmen ailelerin, çocuklarının kültür, örf, adet ve dini geleneklerini öğrenmesi ve sonraki kuşaklara aktarabilmesi, “yabancı”larla evlenmesi, aile bağlılığı gibi grubun sosyal sınırlarını belirleyen dinamiklere yönelik tutumları analiz edilmiştir.

Bu çalışmada nicel araştırma yönteminin anket tekniği ile 2018 Temmuz-Ağustos aylarında 293 kişiden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; göçmenlerin “biz” ve “öteki”nin kesiştiği noktada hem grup sınırlarının korunmasına yönelik “biz” olarak kalmaya çabaladıkları hem de göç ettikleri ülkeye ait hissetme yani “öteki” gibi olmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Amerika, uluslararası göç, göçmen, etnik grup, sosyal sınır.

Retaining the “We” in the Borderline between “Us” and “Them”: Turkish Immigrants in the US

Abstract: Immigration accelerated especially in the 21st century as a result of social change (developments in communication and transport technology, wars or necessities, such as education, work etc.) adds a new dimension to discussions about social integration and adaptation. Immigration, basically a change of geographical place, means more than a change of “boundaries” to an immigrant.

While immigrants encounter integration and adaptation problems in the community they live in, they worry about preserving their own culture, ethnic

* Makalenin Geliş ve Kabul Tarihleri: 01.07.2019 - 18.11.2020

** Öğr.Gör.Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye. emelekiyor@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1410-9093
Dr.Öğr.Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bolu, Türkiye. tugba.metin@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9808-3999

identity and rituals. This study considers the attitudes of Turkish immigrants living in the US towards their children growing up in the US in the context of protecting social borders. The theoretical framework of the study is based on Fredric Barth's interactional approach who discussed the concept of "border". Immigrants' attitudes towards dynamics such as their children's process of cultural acquisition; custom and practice; ritual and teaching of the next generations; their marriage to "foreigners"; the loyalty to family, a determinant of group social borders were analysed in this context.

The data were analysed following the survey technique of the quantitative research method based on 293 participants from July to August of 2018. The results depict the immigrants' efforts to balance up retaining their group identity while developing a sense of belonging to their adoptive countries by attempting to become like the "other".

Keywords: The USA, international migration, immigrant, ethnic group, social border.

Giriş

Çoğulcu bir toplum olan Amerika Birleşik Devletleri, farklı etnik gruplardan oluşmaktadır. Göçmenlerin Amerikan nüfusunun en hızlı büyüyen bileşeni olduğu ve varlıklarının başta birkaç büyük ABD kenti üzere ülkenin sosyal ortamını, kültürünü ve politikasını değiştirdiği bilinmektedir (Portes ve Rumbaut, 2005, s. 984). Göçlerle şekillenen ABD, göçmenlerin toplumla bütünleşmesini sağlamak amacıyla asimilasyon, eritme potası ve kültürel çoğulculuk/çeşitlilik olarak bilinen çeşitli modelleri tarihsel süreç içinde benimsemiş ve uygulamıştır. Bunlar arasında kültürel çeşitliliğin ya da çok kültürlülüğün ön plana çıktığı ve farklılıkların zenginlik olduğu vurgusu yaygınlaşmış ve göçmen grupların kendi sosyo-kültürel özelliklerini koruyarak toplumla bütünleşmesini sağlayacak politikalar üzerinde durulmuştur. Bütünleşme, sadece makro düzeyde politika oluşturma kararları, orta düzeyde uygulama veya bunlar hakkındaki politik söylemlerle sınırlı değildir (Pace ve Şimşek, 2019, s. 3). Nitekim kültürel çeşitlilik, aynı zamanda etnik grupların kendilerini buldukları genel toplumsal çevreye uyum sağlarken yaşadıkları deneyimler tarafından da yaratılmıştır (Giddens, 2000, s. 251).

Sadece ABD'de değil, yoğun göç deneyimi olan ülkelerde kabul edilen çok kültürlülük fikri başlangıçta uzlaşma, hoşgörü, saygı, karşılıklı bağımlılık, evrenselcilik ile ilgili ve "kültürler arası topluluk" oluşturması beklenen bir kavramsallaştırma iken zamanla özerk kültürel söylemlerle farklılıkların kurumsallaşmasının bir yolu olarak algılanmaya başlanmıştır. Çok kültürlülüğün sona ermesiyle ilgili tartışma uzun süredir Avrupa başta olmak üzere göçmenlerin yoğun olduğu ülkelerde yaygın bir söyleme ve uygulamaya dönüşmektedir. Göçün damgalanması ile "çok kültürlülüğün ve çeşitliliğin sonu" olarak bilinen politik bir söylem ortaya çıkmış, çeşitlilik bir tehdit olarak algılanmaya

başlanmıştır (Kaya, 2019, ss. 4-5). Hâl böyle olunca göçmenler için yaşadıkları ülkeye uyum sağlamaları, toplumla bütünleşmeleri daha da zorlaşmaktadır. Göçmenler -özellikle de birinci kuşak göçmenler- ekonomik, politik, sosyal ve psikolojik sorunlarla baş etmeye çalışırken aynı zamanda kimliklerini ve kültürel değerlerini korumak için mücadele etmekte, kişisel deneyimleri ile şekillenen stratejiler geliştirmektedirler.

Bu çalışmada göç ve göçmenlik; küresel, bölgesel ve ulusal gelişmelere bağlı olarak şekillenen, dinamik bir olgu olarak ele alınmış ve bu bağlamda göçmenlerin “sosyal sınırlarına” odaklanılmıştır. Çalışmanın evrenini Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Türk göçmenler oluşturmaktadır. ABD’de yaşayan Türklerin nüfusu, niceliksel olarak ABD nüfusu içinde farklı etnik gruplarla karşılaştırıldığında henüz çok görünür bir orana sahip olmasa da kamuoyunda grup üyelerinin sosyo-ekonomik olarak “nitelikli” olması ve toplumsal yaşama “başarılı uyumları”na dair yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Türkiye açısından değerlendirildiğinde de ABD’de yaşayan Türkler, öncelikle beyin göçü yoluyla ABD’ye giderek yaşamlarına ABD’de devam eden yüksek profilli Türk göçmenleri olarak düşünülmektedir. Amerika’da yaşayan Türkler ile ilgili araştırmalar ve istatistikler de Türkiye’den ABD’ye eğitim yoluyla ya da eğitim almak için gidenlerin oranının yüksek olduğunu doğrulamaktadır. Bugün ABD’nin başta New York ve New Jersey eyaletleri olmak üzere hemen her eyaletinde farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapıda Türk nüfusa rastlamak mümkündür. ABD’de Amerikan nüfus sayım dairesine göre yaklaşık 200 bin, resmi olmayan rakamlara göre ise sayıları 350 ile 500 bin arasında değişen Türkiye kökenli göçmenin yaşadığı ifade edilmektedir. ABD’de yaşayan Türkler, çoğunluğunu birinci kuşağın temsil ettiği, genç bir göçmen topluluk özelliğine sahiptir. 1980’lere kadar sınıfsal olarak homojen bir görünüm sergileyen Amerika’da yaşayan Türkler, 1980’lerden sonraki göçlerde yaşanan niteliksel değişimle bugün daha heterojen bir özellik taşımaktadır. Göçmenlerin hayatında merkezî bir noktayı temsil eden göç, önemli farklılıklarla donanmış, ortak bir tecrübe olarak değerlendirildiğinde göçün farklı sosyokültürel bağlamlar içerisindeki farklı tarihsel yerleşimlerin etkisiyle göçmenler için çeşitli ve farklı anlamlar taşıyacağı bir gerçektir (Kien Nghi Ha, 2014). Tarihsel süreç içinde Türk göçmenler arasında yaşanan bu farklılaşma grup içi etkileşimi, ilişkileri ve aralarındaki örgütlenmeleri de etkilemiştir. Devos ve Banaji (2005, s. 448)’nin vurguladığı gibi bugün Amerikan toplumunda çeşitli grupların duruşu onların göçlerini çevreleyen gerçeklerden ve her bir grubun günlük deneyimlerinden ayrıştıramaz. Bu bağlamda, ABD’de yaşayan Türkiye kökenli göçmenler arasında inanç, ideoloji, etnik, kültürel ve sınıfsal farklılıklar onların günlük deneyimlerini ve duruşlarını belirleyen önemli bir faktördür. Bu farklılıklar, onların hem yaşadıkları ülke ile hem de köken ülke ile bağlarını etkilemektedir. Kültürel pozisyonları, kendilerini ifade tarzları ve genel olarak tüm yaşamları ortaya çıkan yeni bir ulusaşırı duyarlılık ve duruş ile yeniden biçimlenmektedir

(Aksoy, 2007, s. 425). Bu çalışmada Amerika'da yaşayan Türkler, farklılıkları barındıran heterojen bir göçmen grup olarak ve aynı zamanda çok etnili Amerikan toplumunda etnik bir grup olarak ele alınmıştır. Göçmenler bir yandan yaşadıkları toplumla bütünleşme ve uyum sorunları ile karşılaşırken diğer yandan kendi kültürel, etnik, dini geleneklerini ve değerlerini muhafaza etme ve gelecek kuşaklara aktarma kaygısı taşımaktadırlar. Sonraki kuşaklar ya da diğer bir ifadeyle çocuklar açısından da bu durum, kendine özgü problemleri ve beraberinde çözümleri getirmektedir. Göçmen ailelerin çocukları, 'etnik-ırksal azınlık çevresi' ve 'ana toplum' olmak üzere iki ayrı dünyada yaşamak zorundadır. Bundan dolayı bu çocuklar; ana kültüre, toplumdaki azınlık konumlarına ve etnik-ırksal kimliklerine ilişkin tarihi-kültürel mirasın bilgileri olmak üzere birçok farklı sosyalleşme deneyimleri içerisinde yetişmektedirler. (Scott, 2003; Thornton, 1997'den Akt: Newman, 2013, s. 70). Göçmenler günümüzde sadece ev sahibi ülkedeki yapısal koşullarla sınırlı değildir. Onlar, bir ya da daha fazla sayıda menşee ve yerleşim ülkesi arasında ileri geri hareket ederek hayatlarını inşa etmektedir. Bununla birlikte çocuklarının bir veya daha fazla ülke arasında kimliklerini ne ölçüde geliştirdiği, birinci nesil göçmenlerin kültürel özelliklerini ne ölçüde aktardığı daha az bilinmektedir. Son zamanlarda yapılan birçok çalışma, ikinci nesil göçmenlerin ulusal, ırksal ve etnik kimlikler konusunda kendi kendilerine özdeşleşme yollarını araştırmaktadır (Somerville, 2008, s. 25). Bu bağlamda bu çalışmada ABD'deki Türklerin (birinci kuşak) sosyo-kültürel özelliklerini sonraki kuşağa aktarma ve grubun sosyal sınırlarını korumaya yönelik düşüncelerinin ve tutumlarının ne olduğu, bunun yanı sıra Amerika'da yaşayan Türklerin ABD'ye aidiyetleri ve etnik aidiyetlerinin onların kültürel değerlerini ve farklılıklarını korumaya yönelik tutumlarını ne ölçüde etkilediği sorgulanmaktadır. Bu amaçla çalışmada öncelikle sosyal grup ve grup kimliği, etnik kimlik ve uluslararası göçlerin bu olgulara etkileri üzerinde durulacak ve ardından araştırmanın bulguları hakkında bilgiler verilecektir.

1. Teorik Çerçeve

1.1. Sosyal Grup ve Grup Kimliği

İnsan yaşamında önemli bir yeri olan ve insan müdahalesinin bir tezahürü olan gruplar, aynı zamanda toplumsal gerçekliğin anlaşılmasında (Cangızbay, 1999, s. 50) bir temel oluşturur. İnsanın çeşitli gereksinimlerini karşıladığı, iradi ya da irade dışı yer aldığı gruplar toplumsal yapının ve toplumsal değişimin de temelinde yer almaktadır. Bundan dolayı ya da bu nedendir ki gruplara ilişkin açıklama ve tanımlamalar toplumsal gerçekliğin farklı yönlerini ele almaktadır.

Toplum, genellikle karmaşık bir yapıya sahip olmasına karşın bazen basit grup niteliği taşıyabilir ve çoğu kez birbiriyle kesişen gruplar topluluğu olarak görünebilir. Özellikle çağdaş toplumlarda birey, her birinin kendine özgü niteliklerinin olduğu birçok grubun üyesidir. Grup; üyeleri arasında görece

sürekliliği bulunan etkileşimin olduğu, ortak duygu, bilinç ve amaçlar ile kendine özgü yapısı ve sınırları olan toplumsal yapının dinamik bir unsurdur (Kaya, 2016, s. 12). Toplumsal gruplar üzerinde öncül çalışmalar yapan Şerif’e göre grup: “Birbirleriyle az çok belirli statü ve rol ilişkileri içinde bulunan kişilerden oluşan ve en azından grubu ilgilendiren önemli konularda üyelerin davranışını düzenleyen, kendine ait bir dizi değer ve normu olan toplumsal bir birimdir” (Şerif ve Şerif, 1996, s. 144). Tajfel ve Turner (1986, s. 283) bir grubu bazı duygusal katılımları paylaşan, ortak değerlendirmeleri ve bir miktar sosyal fikir birliği olan, kendilerini aynı sosyal kategorideki üyeler olarak algılayan bireyler topluluğu olarak kavramsallaştırmaktadır.

Bireyler kendi görüşlerini destekleyen sosyal durumlar yaratabilirler (Swann, 1983). İnsan kendisini ve başkalarını çeşitli gruplara ait olarak algılama eğilimindedir ve gruplarla özdeşleşmek birey açısından önemlidir. Bireyin tutumları ait olduğu grupların fikir ve davranış özelliklerinden etkilenmektedir ve gruba bağlılık yoluyla kişi için grubu onun yaşamının önemli bir parçası hâline gelebilmektedir (Hortaçsu, 2007, s. 33; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2016, ss. 262-263; Jenkins, 2016, s. 19). Grupların insan ilişkilerinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Kişilerin toplumsal konumları ve üyesi olduğu çeşitli gruplar içindeki rolleri, onların algılarını ve tutumlarını etkileyerek biçimlendirir dolayısıyla kişilerin kimliklerini etkiler (Hortaçsu, 2007, s. 21; Baron vd., 1992, s. 1).

Tajfel ve Turner’ın geliştirdiği Sosyal Kimlik Teorisi, bireyin kendini tanımlaması ve davranışları açısından grup üyeliğinin önemini vurgulamaktadır. Teoriye göre kişinin kendisini ortak özellikleri paylaşan diğer insanlarla tanıması, öz tanımlamanın önemli bir yönü olarak kabul edilmektedir (Ethier ve Deaux, 1994, s. 243). Toplumsal özdeşleşme yoluyla birey, grup içinde toplumsal bir kimlik kazanırken aynı zamanda grubuna bağlanarak ona değer vermektedir. Günümüzde birden fazla gruba üyeliği olan birey, birden çok kimliğe sahip olmaktadır (Hortaçsu, 2007, s. 33). Kimlik, başka insanlarla olan benzerlikler ve/veya farklılıklar üzerine kurularak birey açısından hem kendisi ile diğeri arasında bir “farklılaşmayı” hem de “özdeşleşmeyi” içermekte ve bu yolla inşa edilmektedir (Bilgin, 2007, s. 95).

1.2. Etnik Kimlik

Etnik kimlik; bir topluluğun üyelerinin kendilerini öteki topluluk üyelerinden ayırt eden, farklılaştıran aidiyet duygusunu ifade etmektedir. Bu noktada kimlik ve aidiyet; iç içe geçmiş, birbirini bütünlleyen kavramlar niteliğindedir. Bireyin kendini ait hissettiği milliyet bağı, üyesi olduğu toplumsal gruplar, kültürel çevresi, değerler sistemi olarak dini inançları ve sahip olduğu vatan algısı gibi duygular grup üyelerini bir mensubiyet duygusu ile diğerlerinden ayırırken kendi içinde birleştirmektedir. Etnik kimlik aynı zamanda bir toplumun veya

toplumdaki egemen grupların bir azınlık gruba yüklediği bir kimliği de (Bilgin, 1995, ss. 56-57; Göker, 2015) ifade etmektedir. Bu bağlamda etnik durum, belirli bir insan topluluğunu ötekilerden ayıran kültürel pratiklerle bakış açılarına göndermede bulunmaktadır. Etnik grupların üyeleri, kendilerini toplumdaki öteki gruplardan kültürel bakımdan farklı görmektedir ve toplumun diğer üyelerinin onlara bakışı da farklılığa vurgu yapmaktadır. Öğrenilmiş nitelikte olan ve etnik grupların birbirlerinden ayırt edilmesini sağlayan farklı özellikleri olmakla birlikte (Giddens, 2000, s. 224) etnik kimlik, sadece ırkı esas tutan bir kimlik türünü temsil etmez, aynı zamanda tarih tecrübeleri, adet, gelenek, din, dil, giyim, yemek, sanat vs. değer ve faaliyetlerin tümünden oluşmaktadır (Karpas, 2011, s. 59). Smith (1994, s. 41), tarihî ve sembolik-kültürel nitelikleri öne çıkartarak etnik bir grubu, "soya ait mitlerin rolünü ve tarihi anıları vurgulayan, din, gelenek, dil ya da kurumlar gibi bir veya birden fazla kültürel farklılığa göre tanınan ve ayırt edilen kültürel kolektif tip" olarak nitelendirmektedir. Etnik grubun kendini tanımlaması genellikle kimlik düzeyinde olur. Bu kimlik tasarımının bileşenleri ise kökler ve geçmiştir. Jenkins, kültürel ve etnik kimlikleri kişilere veya gruplara göre değişkenlik gösteren diyalektik bir süreç olarak ele almaktadır. Bu durumda etnik kimlik hem o kültürün kullanımına işaret etmektedir hem de o kültürün bir parçası olarak durmaktadır (Koşar Akçapar, 2007, s. 412). Barth ise etnik gruplar üzerinde çalışmanın vurgusunu yalnızca bu sınırların içerdiği kültürel özelliklere odaklanmak yerine, etnik sınırların oluşum ve bakım süreçlerine yöneltmiştir. Diğer bir ifadeyle Barth, "grubu içine alan etnik şeyi değil, onu içine alan etnik sınırı" değiştirerek etnik gruplara yönelik sınıflandırmalarda yer alan ırk, kültür ve dil denklemini reddederek bunların yerine dördüncü noktaya odaklanmış ve etnik grupları, aktörlerin kendileri tarafından yüklenen ve tanımlanan kategoriler olarak değerlendirmiştir (Emberling, 1997, s. 298). Barth, antropoloji literatüründe etnik gruplarla ilgili olarak yapılan tanımlamalarda biyolojik olarak büyük ölçüde kendi varlığını sürdürebilen, kültürel olarak belirgin bir birlik biçiminde temel kültürel değerleri paylaşan, karşılıklı bir iletişim ve etkileşim sahası oluşturan, kendisi ve diğer etnik gruplara ait bireylerce, bir etnik gruba aidiyetle tanımlanan insanlardan oluşan toplumsal kategori nitelendirmesinin ön plana çıkmasına eleştirel yaklaşmaktadır. Barth'a göre tüm bu tanımlandırmalar ve sınıflandırmalar, etnik grupların gerçek özelliklerini ve yapısını açıklamaktan uzaktır. Ayrıca etnik gruplara yönelik sınırların korunmasını ve ayrımcı yaklaşımları doğal bir süreç olarak sürdürmektedir. Bu anlayış aynı zamanda kültürel çeşitliliği açıklamada yararlanılan faktörleri de sınırlandırmaktadır. Sosyal aktörler, etnik kimliklerini kendilerini ve diğer gruplara mensup kişileri sınıflandırmak için kullanmaktadır. Birçok sosyal kimlik gibi bir insanın etnik kimliği hem yabancıların açıklamasına hem de grup üyelerinin öz tanımlamasına dayanmaktadır (Barth, 1969). Böylelikle sembolik sınırlar, sosyal aktörler tarafından yapılan kavramsal

ayrılar olarak insanları gruplara ayırmakta, benzerlik ve grup üyeliği hisleri yaratmaktadır (Bail, 2008, s. 38).

1.3. Ulusaşırı Göçler ve Sosyal Kimliğin Yeniden İnşası

Farklı kimliklerin yaygınlaşması ve kimlik-ülke toprakları arasındaki değişen ilişki, küreselleşmenin hem nedeni hem de sonucu olarak (Betts, 2017, s. 224) değerlendirilirken ve “sınır” kavramı tartışılırken ulus devletlerin mevcut coğrafi ve sembolik sınırlarının hızla dikenli tellere ve taş duvarlara dönüştüğü bir dönem yaşanmaktadır. Bu diyalektik süreçte göç olgusuyla beraber göçmenlik de her gün yeni içeriklerle kavramsallaştırılmaktadır. Temelde bir yer değiştirme hareketini ve yer değiştirenleri ifade eden göç ve göçmenlik, hareketliliğin bağlamına göre farklı içerikler kazanmaktadır. Göç denilince bugün akla ilk olarak dünyanın çok farklı bölgelerinde yaşanan savaş ve çatışmalar sonucu yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda bırakılan sığınmacılar ve mülteciler gelmektedir. Ulusal sınırları aşarak zor koşullarda gerçekleşen bu yer değiştirmeler bir taraftan insanın olağan dışı mücadelesini gösterirken öte yandan insanlığın kötü karnesini de yansıtmaktadır. 21. yüzyılın başında küreselleşmenin, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişiminin yanı sıra terörizmle savaşın sonucunda göç ve güvenlik ile ilgili siyasi endişe giderek artmış ve bugün mülteciler için daha da az misafirperver bir ortama katkıda bulunmuştur. Sınırlar ötesi hareketliliğin artmasıyla ve devam etmesiyle hibritleşme ve parçalanma süreci kendi kimliğini belirlemede yeni kültür ve şekillerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Gelinen süreçte küresel diasporalar, yeni sınırlar ötesi kimliklerin oluşmasını hızlandırmaktadır (Betts, 2017, s. 68). Böylece göçmenlerin kimliklenme süreçleri, buldukları ülkelere uyum ve aidiyetleri de yeni perspektiflerden ele alınmaktadır. Ulusaşırıılık alanında yapılan çalışmalar da göçmenlerin bağlı oldukları yerlerin değişken ve aidiyetlerinin akışkan olduğunu ileri süren (Özkul, 2012) bir bakış açısı sunmaktadır. Bu alandaki literatür (Lamont ve Molnár, 2002; Wimmer, 2005), sosyal kimliklerin sadece çok boyutlu değil aynı zamanda oldukça değişken olduğunu (Bail, 2008, s. 37), ulusaşırı iletişim olanakları ile kimliklerin kurulmasının yanı sıra yeniden yapılanmalarının da kolaylaştığını (Somerville, 2008) savunmaktadır. Ulusaşırıılık yaklaşımı, göçmenlerin sosyal ağları ve iletişimleri aracılığıyla hem köken ülkelerini hem de yaşadıkları yerler arasındaki bağlarını araştırırken bu bağların birinci kuşak ve sonraki kuşaklar için ne ifade ettiği de sıklıkla sorgulanmaktadır. Araştırmacılar, bağların birinci kuşak için önemli iken ikinci kuşak için anlamlı olmayacağını ya da zayıf olacağını (Portes, 2001; Portes ve Rumbaut, 2005) veya ikinci kuşağın da ebeveynleri aracılığıyla bağlarını sınırlı da olsa geliştireceğini düşünmektedir (Levitt ve Glick-Schiller, 2004; Somerville, 2008). Öte yandan araştırmacılar (Glick-Schiller ve Wimmer, 2002), “ikinci kuşak göçmenlik” teriminin de kendi içinde çelişkiler barındırdığına; terimin ifade ettiği kişilerin göç edenlerin soyundan gelmekle

birlikte kendilerinin bizzat göçü deneyimlemediğine dikkat çekmektedir. Bu durumda ikinci kuşağın kimlik edinim süreci, önceki nesilden büyük farklılıklar göstermektedir. Portes ve Rumbaut (2005), ABD’li göçmenlere yönelik çalışmalarında birinci nesil göçmenlerin göç ettikleri ülkede her zaman huzursuz bir grubu oluşturduklarını hatırlatırken uyum süreçlerini “Bir gün burada iken ertesi gün gidecek olan: ‘ama henüz değil.’” ifadeleri ile dile getirmektedir. Yazarlara göre birinci kuşağın ABD doğumlu ve ABD’de yetişen çocukları ABD vatandaşlarıydı ve ABD’de kalacaklardı. İngilizce öğrenmişler, kademeli olarak ebeveynlerinin dilini ve kültürünü terk etmişler ve okullar aracılığıyla girişimciliklerini geliştirerek ekonomik olarak daha fazla refaha erişmişlerdi. Ulusaşırıcağın sadece birinci kuşağı kapsayan bir olgu olup olmadığını sorgulayan Sommerville (2008) ise, Hindistan kökenli Kanadalı göçmenler üzerine yaptığı araştırmasında ikinci neslin Kanada’da büyütülmelerine ve eğitim, istihdam ve sosyal faaliyetler açısından Kanada’ya dâhil edilmelerine rağmen yine de uluslararası bir sosyal alanda büyüdüklerine, internet, telefon görüşmeleri ve ziyaretler yoluyla ulus ötesi iletişimi sürdürdüklerine dikkat çekmektedir. Yazar, ikinci neslin birden fazla ülkeye fiziksel ve duygusal olarak bağlandığını, ulusaşırı iletişimin sadece kimliklerin kurulmasını değil aynı zamanda yeniden yapılanmalarını da kolaylaştırdığını ileri sürmektedir.

ABD’nin küçük bir eyaletinde (Fort Wayne, Indiana) Afrika kökenli gençler üzerinde araştırma yapan Habecker (2017, s. 56), melez kimliklere sahip gençlerin doğuştan gelen Afrikalı Amerikalılardan farklı kültürlere, dillere ve geçmişlere sahip olduklarını, yabancı bir aksandan yoksun ve ebeveynlerinin vatanlarıyla güçlü bağları olmayan bu gençlerin kendilerini Afrika menşeli bir insan “siyah” ve Afrika kökenli Amerikalı olarak nitelendiren aşırı basitleştirilmiş ABD ırksal kategorileri içinde tanımlamakta zorlandıklarını bulgulamaktadır. Araştırmalar, ikinci nesil arasında ‘siyah Amerikan kimliği’, ‘etnik veya tireli bir ulusal köken kimliği’ ve ‘bir göçmen kimliği’ olmak üzere üç tür kimliğin belirgin olduğuna işaret etmektedir (Waters, 1994).

Bu çalışmaların da işaret ettiği gibi farklı ülkelerdeki göçmenler, homojen bir özellik göstermediği gibi aynı ülkedeki göçmen grubu için de homojenlik söz konusu değildir (Erbaş, 2019, s. 178). Göçmen nüfusun yoğun olduğu ülkelerde etnik gruplar, otoritelerini ortaya koyma şansı bulduklarında daha fazla görünür olmaktadır (Betts, 2017, s. 224).

Ülkelerin sınırları, insanları ya da toplumları fiziksel olarak birbirinden ayırmaktadır. Ancak bireylerin sosyal kimliklerinin inşasında temel teşkil eden “biz” ve “öteki” kategorizasyonu, literatürdeki “sembolik sınırlar” kavramının fiziksel sınırlardan daha işlevsel olabileceği noktasındaki önemini ortaya koymaktadır. Bu “sembolik sınırların” göreceli önem derecesinde uluslararası değişimi açıklamak, sınır çalışması literatürünün temel amacıdır. Bir sınır hem kategorik hem de sosyal veya davranışsal bir boyut sergiler. İlki, sosyal

sınıflandırma ve toplu temsil etme eylemlerini; ikincisi, bireysel bağlanma ve uzaklaşma eylemlerinden kaynaklanan günlük ilişkiler ağlarını ifade etmektedir. Bireysel düzeyde kategorik ve davranışsal yönler, iki bilişsel şema olarak ortaya çıkmaktadır. Biri, sosyal dünyayı “biz” ve “onlar” olarak sosyal gruplara ayırır ve diğeri de eylem senaryoları sunar - belirli koşullar altında “biz” ve “onlar” olarak sınıflandırılan bireylerle nasıl ilişki kurar? Sadece iki şema çakıştığında, dünyayı görme biçimleri dünyadaki eylem biçimlerine karşılık geldiğinde, sosyal sınırdan bahsedebilir miyim? - (Wimmer, 2008, s. 975). Potansiyel bir yanlış anlamadan kaçınmak için daha fazla açıklama yapılması gerekebilir. Sınır kavramı, mutlaka dünyanın keskin sınırlı gruplardan oluştuğu anlamına gelmez. Aşağıda gösterileceği üzere etnik ayrımlar belirsiz olabilir ve sınırlar yumuşak olabilir, belirsiz sınırlamalar ve az sayıda sosyal sonuç ile bireylerin çeşitli kategorilerde üyeliği sürdürmelerini veya durumları kimliklerini değiştirmelerini sağlar.

2. Metodoloji

Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan Türk göçmenlerin sosyal sınırlarını koruma ve bu bağlamda çocuklarının ABD’de yetişmesiyle ilgili düşüncelerinin ve tutumlarının ele alındığı bu çalışmada veriler, anket tekniği ile elde edilmiştir. Anketler, 2018 Temmuz - Ağustos aylarında yapılmış ve Türkiye’de doğan ve yaşamlarını ABD’de sürdüren -bu çalışmada birinci kuşağı temsil eden- Türklere sosyal ağlar ve kişisel e-postaları yoluyla elektronik ortamda uygulanmıştır¹. Araştırmanın evreni, 18 yaş üstü ve en az bir yıldır ABD’de yaşamakta olan bireylerle sınırlandırılmıştır. Böylece çalışmada ABD’nin 30 farklı eyaletinden katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklem seçiminde ise katılımcılar, amaçlı örneklem tekniklerinden biri olan “Kartopu Örneklem Yöntemi” kullanılarak seçilmiştir. Bu örneklem tekniği, katılımcılara ulaşmanın zor olduğu durumlarda kullanılmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda seçilen katılımcılar, bir diğere yöneltilerek örneklem kümesi oluşturulur. Böylece yukarıdan aşağı doğru yuvarlandıkça büyüyen kartopu gibi örneklem kümesi gittikçe büyür (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

Araştırmanın kuramsal çerçevesini Etnisite Kuramları arasında “sınır” kavramının önemini ele alan Fredric Barth’ın etkileşimsel yaklaşımı

¹ ABD’de yaşayan Türklerin sayısına dair resmi bilgiler ve resmi olmayan söylemler arasında farklılık vardır. Amerikan Nüfus Sayım Dairesi (2014) tarafından yayınlanan araştırmaya göre Amerika’da Türk nüfusu 136 bin ile 182 bin arasında değişmektedir (United States Immigration and Naturalization Service, 2014). Ancak, ABD’deki Türklerin sayısının 300 bin ile 500 bin arasında olduğu tahmin edilmektedir. Bu nüfus hareketliliği literatürde genellikle üç farklı dönemde değerlendirilmektedir. Nitelik ve niceliği farklılık teşkil eden bu dönemler: 1. 19. yüzyılın sonlarından İkinci Dünya Savaşı’na kadar olan dönem, 2. İkinci Dünya Savaşı’ndan 1980’lere kadar olan dönem, 3. 1980’lerden günümüze uzanan dönemdir.

oluşturmaktadır. Barth (1969), etnik grupların sosyal aktörlerin içinde yaşadıkları gruplara yönelik olarak yaptıkları tanımlamalar sonucunda oluşan toplumsal kategoriler olduğunu vurgulamaktadır ve insanlar arasındaki etkileşimi örgütleyen özelliklere sahip olduğunu hatırlatmaktadır. Kuramcıya göre etnik grupların varlıklarının devamı, kültürel açıdan farklılıklarını sürdürdükleri ölçüde mümkündür. Barth'ın çalışması, sosyal grup tanımlamasında subjektif olarak tanınan sınırların önemini ortaya koymuştur (Emberling, 1997, s. 300). Bu bağlamda bu çalışmada göçmenlerin çocuklarının kültür, örf, adet ve dini geleneklerini öğrenmesi ve bu gelenekleri kuşaklar boyunca aktarabilmesi, “yabancı”larla evlenmesi, aile bağlılığı gibi grubun sosyal sınırlarını belirleyen dinamiklere yönelik tutumları analiz edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket soruları yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, göç etme şekli, vatandaşlık gibi konuları içermektedir. Örneklem grubundan “Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşarım” ve “Amerikan geleneklerine uygun yaşarım” ifadelerinin karşısında yer alan “her zaman”dan “hiçbir zaman”a doğru 5’li² likert seçeneğinden birini seçmeleri istenmiştir. Örneklem grubunun çocuklarını yetiştirmeye yönelik düşüncelerine ve tutumlarına yönelik sorular ise ilgili literatür taramalarından ve daha önce geçerliliği ve güvenilirliği test edilerek çeşitli araştırmalarda kullanılmış farklı ölçeklerin (Doosje, Ellemers ve Spears, 1995; Şahin, 2010; Geleği, 2011; Yiğittürk Ekiyor, 2017) bu çalışmanın kapsamına göre uyarlamalarından oluşmuştur. Bu çalışmada yapılan güvenilirlik testi sonucunda cronbach alpha değeri; 0,83 olarak bulunmuştur.

Örneklem grubunun göç ettikleri ülkede çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarını içeren alt ölçekler olan “Çocuğumun Türk kültürünü, örf ve adetlerini öğrenmemesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun aileden uzaklaşmasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun dini değerleri öğrenmemesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun uyuşturucu, alkol vb. tehlikelere maruz kalmasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun yabancı değerleri edinmesinden endişe duymaktayım”, yönelik tutumlarını ölçmek için “her zaman” dan “hiçbir zaman”a doğru 5’li likert seçeneğinden birini seçmeleri istenmiştir. Söz konusu alt ölçekler ile kültürel bağlılık düzeylerini ölçmek için yöneltilen “Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşarım” ve “Amerikan geleneklerine uygun yaşarım” önermelerine ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Söz konusu ilişkiyi test etmeye yönelik oluşturulan hipotezler ise şunlardır:

² 1: Her zaman, 2: Sık sık, 3: Bazen, 4: Nadiren, 5: Hiçbir zaman

H1: Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşama ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Amerikan geleneklerine uygun yaşama ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Anket tekniği ile toplanan veriler SPSS 20 programına girilmiş, betimsel analiz için frekans (sıklık) tabloları kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek üzere yapılan Kolmogorow-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine hipotezleri test etmek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla parametrik olmayan testlerden Spearman’s Rho Korelasyon analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Betimsel Bulgular

Bu çalışmada betimsel bulgular, örneklem grubunun sosyo-demografik özellikleri olan cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumunun yanı sıra kimlik ve aidiyetle ilgili sorulardan elde edilen bilgileri içermektedir. Bu bilgiler önce tablolar ile sunulmuş, ardından bulguların analizine geçilmiştir.

Katılımcıların Sosyo-Demografik Karakteristiği

Sosyo-demografik sorular kapsamında öncelikle cinsiyet, yaş, medeni durum ve eğitim durumu ile ilgili sorulardan elde edilen veriler, Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum ve Eğitim Durumu

		<i>Kişi Sayısı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Cinsiyet	Kadın	124	42,3
	Erkek	169	57,7
Yaş	18-29	12	4,1
	30-41	115	39,2
	42-53	91	31,1
	54-64	51	17,4
	65 yaş ve üzeri	24	8,2
Medeni Durum	Evli	258	88,4
	Bekâr	8	2,7

	Eşinden ayrılmış/vefat etmiş	27	8,9
Eğitim Durumu	Türkiye’de ilk ve orta eğitim	36	12,4
	Türkiye’de Yüksekokul/ Üniversite	79	27
	Türkiye’de lisansüstü eğitim	31	10,6
	ABD’de ilk ve orta eğitim	5	1,7
	ABD’de Yüksekokul/ Üniversite	30	10,2
	ABD’ de lisansüstü eğitim	104	35,5
	Türkiye ve ABD dışında diğer bir ülkede eğitim	8	2,7
Toplam		293	100

Tablo 1 incelendiğinde 293 katılımcının %42,3’ünün kadın, %57,7’sinin ise erkek olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun yaş dağılımı ise şu şekildedir: %4,1’i 18-29, %39,2’si 30-41, %31,1’i 42-53, %17,4’ü 54-64, %8,2’si 65 yaş ve üzeridir. Medeni durumlarına bakıldığında da örneklem grubunun %88,4’ü evli, %8,9’u eşinden ayrılmış ve/veya eşi vefat etmiş, %2,7’si bekâr katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Tablo 1’in eğitime dair verileri incelendiğinde gerek Türkiye’de gerekse ABD’de lisans ve lisansüstü eğitim görenlerin örneklemin büyük bir çoğunluğunu oluşturduğunu görmekteyiz. Türkiye’de yüksekokul ve üniversite mezunu olanların oranı %27; lisansüstü eğitimli olanların oranı da %10,6’dır. ABD’de yüksekokul ve üniversite eğitimi alanların oranı %10,2; lisansüstü eğitim alanların %35,5’tir. Eğitim durumu ile ilgili veriler, bize örneklemin eğitim seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalar, öncü göçmenlerin eğitimi ve sosyo ekonomik düzeyi arttıkça bu durumun sonraki kuşakların da eğitim beklentilerini arttırdığını göstermektedir (Feliciano, 2006).

Tablo 2. ABD’de Yaşam Süreleri

	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
1-4 yıl	30	10,2
5- 9 yıl	41	14
10-19 yıl	115	39,2
20 yıl ve üzeri	107	36,6
Toplam	293	100

Araştırmaya katılan göçmenlerin ABD’de yaşama süreleri, yarısından fazlasının 20 yıldan daha az bir süreden beri ABD’de yaşadığını göstermektedir. ABD’de 1-4 yıldan beri yaşayanların oranı %10,2; 5-9 yıldan beri yaşayanların oranı %14; 10-19 yıldan beri yaşayanların oranı %39,2; 20 yıl ve daha fazla süredir ABD’de yaşayanların oranı ise %21,2’dir.

Tablo 3. ABD’ye Gidiş Biçimi

	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
ABD’de doğanlar	4	1,4
Çekiliş sonucunda gidenler	42	14,4
Çalışmak ve iş kurmak amacıyla gidenler	24	8,2
Eğitim almak için gidenler	115	39,4
Evlilik yoluyla gidenler	41	14
Diğer	67	22,7
Toplam	293	100

Katılımcıların ABD’ye hangi yolla gittiği Tablo 3’teki verilerden anlaşılmaktadır. %39,4’lük oranla büyük bir bölümünün eğitim almak amacıyla gittiği görülmektedir. Sonrasında ise sırasıyla %14,4’ü greencard (yeşil kart) çekilişini kazanarak, %14’ü evlilik yoluyla, %8,2’si çalışmak ve iş kurmak düşüncesi ile ABD’ye gitmiştir. Yalnızca %1,4’ü ABD’de doğmuştur.

Tablo 4. ABD’deki Statü

	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
ABD vatandaşı olanlar	198	67,6
Yasal statüde vize sahibi olanlar	95	32,4
Toplam	293	100

Katılımcıların ABD’deki statüsüne bakıldığında %67,6’lık büyük bir oranın ABD vatandaşı olduğu görülmektedir. %32,4’ü ise ABD vatandaşlığı almamış ancak ABD’de yeşil kart, öğrenci ya da çalışma vizesi gibi vize türleri ile yasal statüde yaşamaktadır.

Katılımcıların Aidiyet ve Kimlik Sahiplenmelerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Bireyin sosyal kimliği bir ilişkiler ağı tarafından desteklendiğinde fiziksel ya da sosyal konumdaki bir değişimin genellikle kimlik üzerinde bir etkisi olacağını düşündürür. Bireyin kimliğini daha önce nasıl koruduğu, yeni bağlamda artık geçerli ya da kullanışlı olmayabilir ve kişi, kimliğini sürdürme şeklini değiştirmek durumunda kalır (Ethier ve Deaux, 1994, s. 244). Bir grubun varlığı ve sürdürülebilirliği onların kültürel değerlerini ve kültürel ajanlarını ne kadar koruyabildikleriyle bağlantılıdır. İşte bu bağılıkları ya da başka bir deyişle aidiyetleri, grup sınırlarının korunmasının garantisidir. Yapılan çalışmalar, başka bir ülkeye göç eden kişilerin aidiyet hissettikleri grubun sınırlarını belirleyen (dil, din, kültür, gelenek, görenek vd.) boyutları daha çok sahiplendiklerini ortaya koymaktadır (Eren, 2007; Günay, 2003; Taştan, 1996; Yazgan, 2010).

Türkiye’den Avrupa ülkelerine göç eden vatandaşların dışlanmanın etkisiyle “gettolaşma” yolunu tercih ettiğini belirten Eren (2007, s. 284), gettolarda dinin doğal işlevlerinin yanı sıra “tampon mekanizma” işlevi görerek merkezi yer bulduğuna ve göçmenlerin dini daha çok sahiplendiğine dikkat çeker. Yine aynı doğrultuda Batı Avrupa’da Türk işçi toplulukları ile ilgili olarak yapılan bir diğer çalışmada ise yurtdışına göçün üzerinden on beş yıl geçtikten sonra dini tutumları itibariyle kendilerini nasıl değerlendirdikleri sorusuna katılımcıların %58,7’sinin dine ilgisinin arttığı gözlemlenmiştir. Yazgan (2010, ss. 119-120) tarafından gerçekleştirilen Danimarka’da yaşayan Türk göçmenlerle ilgili çalışmada ise katılımcılara hangi dilde düşündükleri sorulduğunda %59’u Türkçe düşündüğünü belirtirken, Danimarka’da okullarda Türkçe dersi verilmesini isteyenlerin oranı %87,7 olarak tespit edilmiştir. Böylece dil, din ve kültür gibi grup sınırlarını belirleyen durumlar söz konusu olduğunda göçmenlerin sınırları korumaya yönelik motivasyonları olduğu söylenebilir.

Tablo 5. ABD’de Kimliklerini Nasıl Tanımladıkları

	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Türk	146	50
Amerikalı	5	1,7
Türk asıllı Amerikalı	133	45,5
Diğer	8	2,7
Toplam	292	100

Tablo 6’da katılımcıların %50’si kendisini Türk, %45,5’i Türk asıllı Amerikalı, %1,7’si ise Amerikalı olarak tanımlamaktadır. Katılımcıların kendilerini tanımlama düzeylerine bakıldığında neredeyse yarısının Amerikalı olma durumunu ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 6. ABD’ye Aidiyete İlişkin Düşünceleri

	<i>Sayı (N)</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Tamamen yabancı hissetme	32	11
ABD’ye kısmen ait hissetme	165	56,9
ABD’ye ait hissetme	93	32,1
Toplam	290	100

Katılımcılara yöneltilen “ABD’de kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara **Tablo 7**’den bakıldığında %56,9’unun kendilerini “kısmen ABD’ye ait hissettiği” anlaşılmaktadır. Diğer katılımcıların %32,1’inin “ABD’ye ait olarak hissetme” yanıtı verdiği, buna karşılık yalnızca %11’inin “tamamen yabancı hissetme” yanıtı verdiği görülmektedir. Bu veriler, katılımcıların büyük çoğunluğunun ABD’ye kısmen ya da tamamen bir aidiyet hissettiklerini dolayısıyla yaşadıkları ülkeye aidiyet bağlarının güçlü olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 7. “Amerikan Geleneklerine Uygun Yaşama” ve “Türk Geleneklerine Bağlılık İçinde Yaşama” ile Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumların Ortalama ve Standart Sapmaları

<i>Değişkenler</i>	\bar{x}	S.S
Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşıyorum.	2,59	1,284
Amerikan geleneklerine uygun yaşıyorum.	3,26	1,126
Çocuğumun Türk kültürünü öğrenememesinden endişe duymaktayım	3,14	1,339
Çocuğumun dini değerleri öğrenememesinden endişe duymaktayım.	3,77	1,378
Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım.	4,02	1,294
Çocuğumun aileden uzaklaşmasından endişe duymaktayım.	3,26	1,397
Çocuğumun yabancı değerleri edinmesinden endişe duymaktayım.	3,92	1,280
Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım.	4,17	1,208
Çocuğumun uyuşturucu, alkol vb. tehlikelere maruz kalmasından endişe duymaktayım.	3,33	1,392

3.2. Türk Geleneklerine Bağlılık İçinde Yaşama ve Çocukların Göç Edilen Ülkede Yetişmesi ile İlgili Tutumlar Arasındaki İlişki

Bulguların bu bölümünde katılımcıların ait oldukları etnik grubun kültürel değerlerini korumaya yönelik tutumları ile çocuklarının göç edilen ülkede yetişmesi ile ilgili tutumları arasındaki ilişki, Spearman’s Rho korelasyon analizi ile incelenmiştir. Buna göre Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşama ile çocuklarının göç edilen ülkede yetişmesi ile ilgili olarak ölçümlenen “Türk kültürünü, örf ve adetleri öğrenememesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun aileden uzaklaşmasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun dini değerleri öğrenememesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun uyuşturucu, alkol vb. tehlikelere maruz kalmasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım”, tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle bağlı bulunan etnik gruba aidiyet, kültürel

	n	245	255	256	253	254	253	257	251	
8	r	,122	,622**	,601**	,444**	,651**	,472**	,727**	1,000	
	p	,057	,000	,000	,000	,000	,000	,000		
	n	242	251	252	248	251	248	251	254	
<p>1: Türk geleneklerine bağlılık içinde yaşıyorum. 2: Çocuğumun Türk kültürünü, örf ve adetleri öğrenememesinden endişe duymaktayım. 3: Çocuğumun aileden uzaklaşmasından endişe duymaktayım. 4: Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım. 5: Çocuğumun dini değerleri öğrenememesinden endişe duymaktayım. 6: Çocuğumun uyuşturucu, alkol vb. tehlikelere maruz kalmasından endişe duymaktayım. 7: Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım. 8: Çocuğumun yabancı değerleri edinmesinden endişe duymaktayım.</p> <p>**p <0.01 *p <0.05</p> <p>Spearman’s Rho Katsayısı (r) 0-0,3 arasında değerler alıyorsa ilişkinin zayıf, 0,3-0,7 arasında değerler alıyorsa ilişkinin orta, 0,7-1 arasında değerler alıyorsa ilişkinin kuvvetli olduğunu göstermektedir.</p>										

3.3. Amerikan Geleneklerine Uygun Yaşama İle Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki

Katılımcıların göç ettikleri ülkenin kültürel geleneklerine uygun yaşama ile çocuklarının göç edilen ülkede yetişmesi ile ilgili tutumları arasındaki ilişki, Spearman’s Rho korelasyon analizi ile incelenmiştir. Buna göre Amerikan geleneklerine uygun yaşama ile çocuklarının göç edilen ülkede yetişmesi ile ilgili olarak ölçümlenen “Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım”, “Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım”, “Çocuğumun yabancı değerleri edinmesinden endişe duymaktayım” tutumları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle Amerikan geleneklerine uygun yaşama durumu azaldıkça çocuklarının eğitimi, yabancılar ile evlenmesi, yabancı değerleri edinmesi ile ilgili endişeleri de artmaktadır.

Tablo 9. Amerikan Geleneklerine Uygun Yaşama ile Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki

Değişkenler		1	2	3	4	5	6	7	8
1	r	1,000	-,053	-,049	-,152*	-,124	-,031	-,172**	-,179**
	p		,409	,453	,019	,056	,632	,008	,006
	n	261	243	239	237	239	237	238	234
2	r	-,053	1,000	,755**	,528**	,752**	,462**	,508**	,622**
	p	,409		,000	,000	,000	,000	,000	,000
	n	243	265	258	256	257	256	255	251
3	r	-,049	,755**	1,000	,563**	,612**	,542**	,488**	,601**
	p	,453	,000		,000	,000	,000	,000	,000
	n	239	258	261	256	257	257	256	252
4	r	-,152*	,528**	,563**	1,000	,454**	,518**	,386**	,444**
	p	,019	,000	,000		,000	,000	,000	,000
	n	237	256	256	260	254	256	253	248
5	r	-,124	,752**	,612**	,454**	1,000	,450**	,619**	,651**
	p	,056	,000	,000	,000		,000	,000	,000
	n	239	257	257	254	260	256	254	251
6	r	-,031	,462**	,542**	,518**	,450**	1,000	,393**	,472**
	p	,632	,000	,000	,000	,000		,000	,000
	n	237	256	257	256	256	260	253	248
7	r	-,172**	,508**	,488**	,386**	,619**	,393**	1,000	,727**
	p	,008	,000	,000	,000	,000	,000		,000
	n	238	255	256	253	254	253	257	251
8	r	-,179**	,622**	,601**	,444**	,651**	,472**	,727**	1,000
	p	,006	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
	n	234	251	252	248	251	248	251	254

1: Amerikan geleneklerine uygun yaşamım.

2: Çocuğumun Türk kültürünü, örf ve adetleri öğrenemesinden endişe duymaktayım.

3: Çocuğumun aileden uzaklaşmasından endişe duymaktayım.

4: Çocuğumun iyi eğitim alamamasından endişe duymaktayım.

5: Çocuğumun dini değerleri öğrenemesinden endişe duymaktayım.

6: Çocuğumun uyuşturucu, alkol vb. tehlikelere maruz kalmasından endişe duymaktayım.

7: Çocuğumun yabancılarla evlenmesinden endişe duymaktayım. 8: Çocuğumun yabancı değerleri edinmesinden endişe duymaktayım.
**p <0.01 *p <0.05
Sperman’s Rho Korelasyon Katsayısı (r) 0-0,3 arasında değerler alıyorsa ilişkinin zayıf, 0,3-0,7 arasında değerler alıyorsa ilişkinin orta, 0,7-1 arasında değerler alıyorsa ilişkinin kuvvetli olduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların neredeyse yarısının (%45,5) kendisini Türk asıllı Amerikalı olarak tanımlaması, %89’unun bir şekilde kendini ABD’ye ait hissetmesine rağmen söz konusu çocukların yetiştirilmesi dolayısıyla kültürel sınırların korunması durumu söz konusu olduğunda daha katı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. “Türk geleneklerine bağlı yaşama” ile çocuklarının yetişmesine yönelik tutumlar arasında anlamlı pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla Türk geleneklerine uygun yaşama durumu ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmaların da gösterdiği gibi ulusaşırı göçler arttıkça bu konuya ilişkin tartışmaların boyutu çeşitlenmektedir. Bir yandan coğrafi alanların ve sınırların, diğer yandan ulusaşırı alanların ve sınırların tartışıldığı bir düzlemde göçmenliğin sınırları, göçmenlerin yaşadıkları deneyimler ve çoklu bağları ile yeniden inşa edilirken mikro ve makro gelişmeler, bu inşa sürecini şekillendirmektedir. Göçmenlikle ilgili çağrışımları olan “biz”, “öteki”, “yabancı”, “onlar” gibi kavramlara çoklukla çokkültürlülük politikaları çerçevesinde anlam kazandırılırken, çokkültürlülük tezinin sona erdiğini ileri sürerek eleştiren ya da günümüz demokrasi arayışlarının bir yansıması olduğunu söyleyerek destekleyen tartışmalar devam etmektedir. Kimilerine göre farklılıklar güvenceye alınmadan dine, ırka, kültüre dayalı bir kale oluşturarak bunu çoğulculukla adlandırmak tartışmalı iken bizatihi “öteki”, çoğulculuğu yok eden bir yaklaşımdır. Yüzyılım önemli bir sorunu olarak değerlendirilen çokkültürlülüğün, mucitleri tarafından iflas ettirildiği (Tekinalp, 2005, s. 83) savunulmaktadır. Öte yandan çokkültürlülük politikalarının pozitif etkilerinin bulunduğu, bu politikaların devam ettiği ve özellikle son yıllarda güçlendiği de ileri sürülmektedir. Özellikle göçmenlerin çok sayıda farklı gönderici ülkeden geldiği ülkelerde çokkültürlülük, en iyi şekilde çalışır ve göçmenlerin “gayrimeşru, dar görüşlü ve külfetli” olarak algılandıkları zaman çok kültürlülüğe daha çok ihtiyaçları olabilir (Kymlicka, 2011). Literatürdeki bu ikilikler, bir anlamda bizim araştırmamızın bulgularında da ortaya çıkmaktadır. “Amerika’da yaşayan Türkler”den elde edilen bulgular, katılımcıların göç ettikleri ülkeye aidiyetlerinin yüksek olmasına rağmen (“Kısmen ABD’ye ait hissediyorum” diyenlerin oranı %56 idi), kültürel değerlerin korunması ve bir sonraki nesle aktarılmasında hassas olduklarını, göçmen bireylerin özgün kültürel değerlerine yöneldiklerini göstermektedir.

Uluslaşırıcılık perspektifinden değerlendirildiğinde yaklaşımın öne sürdüğü gibi kimliklerin yapılanma süreci, grubun ulusötesi bağları ile yeniden şekillenmektedir. Örneğin Leith ve Sim (2016), Amerika’da yaşayan Avrupalı göçmen topluluklarından İskoçlar ile yaptıkları çalışmalarında bireylerin kimliklerinin ulusötesi bağlar ile yeniden şekillenmesinde soyadlarının oldukça önemli olduğunu tespit etmişlerdir. Soyadın sağladığı aidiyet duygusuyla göçmenler, atalarının vatanlarına tekrar gidip köklerini araştırma motivasyonu bulmuşlardır. Feliciano ve Rumbaut (2018)’un ABD’de yaşayan ve Meksika, Filipinler gibi köken ülkelerden gelen göçmenlerin çocukları üzerinde gerçekleştirdikleri 20 yıldan uzun bir süreyi kapsayan çalışmasında örneklemin çoğunluğunun aile bağlarını ve kültürel bağları yansıtan ve kendi ülkelerini referans alan etnik kimlik etiketlerini tercih ettiği ortaya konulmaktadır. Buna karşın araştırma sonuçları, etnik öz kimlik etiketlerinin yetişkinlikte ergenlik veya yetişkinliğe geçişten daha istikrarlı olduğunu ancak etnik kimliğin öneminin özellikle yurtdışında doğanlar arasında azaldığını göstermektedir. Öte yandan Akıncı (2014)’nın Fransa’da yaşayan Türkler ile ilgili yaptığı çalışmanın bulguları gerek birinci gerekse ikinci kuşaktan göçmenlerin etnik kimlik duygusunun gelişmesinde etnik kökenlerinin ve dini algılarının önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Ancak, dini inanç bakımından ikinci kuşak göçmenlerin kendilerini inançlı olarak niteledikleri hâlde dini pratikleri yerine getirmediği tespit edilmiştir (Akıncı, 2014). Bizim çalışmamızın bulgularında da benzer şekilde “Türk geleneklerine bağlı yaşama” ile çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla Amerika’da yaşayan Türklerin etnik aidiyet bağlarını, kültürel pratikleri sonraki nesillere aktarma yoluyla “biz” kalmaya çalıştıkları söylenebilir. Dolayısıyla gerek literatürdeki çalışma bulguları gerekse bu çalışmanın bulguları, bireylerin kimliklerinin yapılanma sürecinin uluslaşırıcı bağlar ile şekillenmesinde - pratikte tam olarak olmasa bile- sembolik olarak “biz”i oluşturan kültürel öğelerin, soyadının (ortak bir ataya referans ile) (Leith ve Sim, 2016), etnisitenin ve dini inancın (Feliciano ve Rumbaut, 2018; Akıncı, 2014) ikinci ve daha sonraki kuşaklarda etkili olduğunu göstermektedir.

Lu (2019), ABD’deki Uygurlar ve Çin kökenli Koreliler üzerine yaptığı çalışmasında her iki grubun da ev sahibi toplumda farklı etnik kimliklerini koruduğunu ancak azınlık kimlikleri için farklı yeni temeller bulduklarını ileri sürmektedir. Bizim çalışmamızda da bulgular, Amerika’da yaşayan Türkler’in hem “biz” olarak kalmaya çabaladıklarını hem de kendilerini “öteki”ne ait hissettiklerini göstermektedir. Ancak “biz” ve “öteki” olmak, “siyah” ve “beyaz” olmak gibi keskin sınırlarla ayrılmamakta; kendi arasında “gri” alanları da barındırmaktadır. İşte bu gri alanların; göç edilen ülkenin sunduğu sosyal adalet, eşitlik, özgürlük, eğitim, sağlık ve ekonomik kaynaklara ulaşım fırsatlarında eşitlik gibi göçmenlere sunulan olanakların sosyal bilimciler tarafından daha ayrıntılı bir biçimde araştırılması gerekmektedir. Elde edilen sonuçlar, “biz” ve

“öteki” temelinde oluşabilecek potansiyel çatışma dinamiklerinin toplumsal yaşamda sunulan fırsat eşitliği ile bertaraf edilebileceğini göstermekle birlikte göçmenlerin hem “biz” olarak kalabilip hem de “öteki” gibi hissetmesinin sağlanabileceğini göstermektedir.

Kaynakça

- Aksoy, A. (2007). Göçmenlik Deneyimine Kozmopolit Perspektiften Bakış. A. Kaya ve B. Şahin, (Ed.), *Kökler ve Yollar Türkiye’de Göç Süreçleri* içinde (ss. 421-443). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akıncı, M.A. (2014). Fransa’daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dini Kimlik Algıları. *Bilig*, (70), 29-58.
- Bail, C.A. (2008). The Configuration of Symbolic Boundaries Against Immigrants in Europe. *American Sociological Review*, 73, 37-59.
- Barth, F. (1969). Introduction. F. Barth (Ed.), *Ethnic Groups and Boundaries The Social Organization of Culture Difference*. Boston: Little, Brown and Company.
- Baron, R.S., Kerr, N. ve Miller, N. (1992). *Group Process, Group Decision, Group Action*. Belmont, CA, US: Thomson Brooks/Cole Publishing Co.
- Betts, A. (2017). *Zorunlu Göç ve Küresel Politika* (S.M. Türkaslan Çev.). Ankara: Hece Yayınları.
- Bilgin, N. (1995). *Kolektif Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşına Kitaplar.
- Cangızbay, K. (1999). *Sosyolojiler Değil Sosyoloji*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Reserch Method in Education* (6th ed.). New York: Routledg, Taylor&Francis Group.
- Devos, T. ve Banaji, M. R. (2005). American =White?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 447-466.
- Doosje, B., Naomi, E. ve Spears, R. (1995). Perceived Intragroup Variability as a Function of Group Status and Identification. *Journal of Experimental Social Psychology*, 31, 410-436.
- Emberling, G. (1997). Ethnicity in Perspectives Complex Societies: Archaeological Perspective. *Journal of Archaeological Research*, 5(4), 295-344.
- Erbaş, H. (2019). *Gidişlerden Kaçışlara: Göç ve Göçmenlik Kuram, Yöntem ve Alan Yazıları*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Eren, S. (2007). Göç, Toplumsal Değişme ve Din: Avrupa’ya Göç Eden Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI(2), 267-288.
- Feliciano, C. (2006). Beyond the Family: The Influence of Premigration Group Status on the Educational Expectations of Immigrants' Children. *Sociology of Education*, 79(4), 281-303.
- Feliciano, C. ve Rumbaut, R. G. (2018). The Evolution of Ethnic Identity from Adolescence to Middle Adulthood: The Case of the Immigrant Second Generation. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 4(5), 26-46. Doi: 10.7758/rsf.2018.4.5.02

- Gelekçi, C. ve Köse, A. (2009). *Misafir İşçilikten Etnik Azınlığa Belçika'daki Türkler*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Gezici Yalçın, M. (2017). *Göç Psikolojisi*. Ankara: Pharmakon Yayınları.
- Glick-Schiller, N. ve Wimmer, A. (2002). Methodological Nationalism and Beyond: Nation-State Building, Migration and the Social Sciences, *Global Networks*, 2(4), 301-34.
- Göker, G. (2015). *Göç Kimlik Aidiyet: Kültürlerarası İletişim Açısından İsveçli Türkler*. Literatürk Academia.
- Günay, Ü. (2003). Göç, Din ve Değişme: Batı Avrupa'daki Türk İşçileri Örneği. *Bilimname*, III, 35-46.
- Habecker, S. (2017). Becoming African Americans: African Immigrant Youth in the United States and Hybrid Assimilation. *Africology: The Journal of Pan African Studies*, 10(1), 55-76.
- Hortaçsu, N. (2007). *Ben Biz Siz Hepimiz Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Jenkins, R. (2016). *Sosyal Kimlik* (G. Bostancı Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Çemalcılar, Z. (2016). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karpat, K. (2011). *Osmanlı'dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kaya, K. (2016). *Küçük Gruplar Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Kaya, A. (2019). Populism as a Neo-Liberal Form of Governmentality: Resorting to Heritage, Culture and Past. L. Galani, E. Mavrigaki ve K. Skordulis (Ed.), *Geographical Literacy and European Heritage: A Challenging Convention in the field of Education*. 24 Nisan 2019 tarihinde http://www.solvatech.com.cy/books/ebook_COHERE_ipad_2018.pdf adresinden erişildi.
- Kien Nghi Ha. (2014). Kendini Yeniden Düşünmek: Ulus, Etnik Köken ve Kültürel Kimlik Tahlili. 4 Mart 2019 tarihinde <https://perspektif.eu/2014/03/01/kendini-yeniden-dusunmek-ulus-etnik-koken-ve-kulturel-kimlik-tahlili/> adresinden erişildi.
- Koşar Akçapar, Ş. (2007). Batı Avrupa'da Yaşayan Türk 'İthal Gelinler' ve Entegrasyon Sorunları: Belçika Örneği. A. Kaya ve B.Şahin (Ed.), *Kökler ve Yollar Türkiye'de Göç Süreçleri* içinde (ss. 441-443). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kymlicka, W. (2012). Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek (F. Öztürk, Çev.). *İÜHFİM*, LXX(2), 297-332, (2011).
- Lamont, M. ve Virag, M. (2002). The Study of Boundaries in the Social Sciences. *Annual Review of Sociology*, 28, 167-95.
- Leith, M. S. ve Sim D. (2016). Scottish Clan Identities in America: Symbolic or Real?, *Ethnic and Racial Studies*, 39(14), 2564-2582.
- Levitt, P. ve Schiller, N. G. (2004). Conceptualizing Simultaneity: A Transnational Social Field Perspective on Society. *IMR*, 38(3), 1002-1039.

- Lu, X. (2019). Identity Construction Among Twice-minority Immigrants: A Comparative Study of Korean-Chinese and Uyghurs in the United States. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, DOI: 10.1080/1369183X.2019.1577725.
- Molinsky, A. (2007). *Cross-Cultural Code Switching: The Psychological Challenges of Adapting Behavior in Foreign Cultural Interactions*. *The Academy of Management Review*, 32(2), 622-640.
- MPI (2015). State Immigration Data Profiles. 23.05.2018 tarihinde <http://www.migrationpolicy.org/data/stateprofiles/state/demographics/US> adresinden erişildi.
- Newman, D. M. (2013). *Sosyoloji* (A. Arslan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Özkul, D. (2012). Transnational Migration Research. *Sociopedia. İsa*, 1-12, DOI: 10.1177/2056846012111.
- Pace, M. ve Şimşek, D. (2019). The Politics of Integration: Adjusting to New Lives in Host Societies. SIRIUS Working Paper Series. 16.04.2019 tarihinde https://www.sirius-project.eu/sites/default/files/attachments/SIRIUS_WorkingPaper.pdf adresinden erişildi.
- Portes, A. (2001). Introduction: The Debates and Significance of Immigrant Transnationalism. *Global Networks*, 1(3), 181-94.
- Portes, A. ve Rumbaut, R. G. (2005). Introduction: The Second Generation and the Children of Immigrants Longitudinal Study. *Ethnic and Racial Studies*, 28(6), 983-999, DOI: 10.1080/01419870500224109.
- Scott, L. D. (2003). The Relation of Racial Identity and Racial Socialization to Coping With Discrimination Among African American Adolescents. *Journal of Black Studies*, 33, 520-538.
- Smith, A. D. (1994). *Milli Kimlik* (B. S. Şener, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Somerville, K. (2008). Transnational Belonging Among Second Generation Youth: Identity in a Globalized World. *Journal of Social Sciences*, 10, 23-33.
- Swann, W. B. (1983). Self-verification: Bringing Social Reality into Harmony with the Self. J. Suls ve A. G. Greenwald (Ed.), *Psychological Perspectives on the Self* içinde (ss. 33-66). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Şahin, B. (2010). *Almanya’daki Türkler Misafir İşçilikten Ulusötesi Bağların Oluşumuna Geçiş Süreci*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Şerif, M. ve Şerif, C. W. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş* I. M. Atakay ve A. Yavuz (Çev.). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1986). The Social Identity Theory of Intergroup Behaviour. S. Worchel ve W. G. Austin (Ed.), *Psychology of intergroup relations* içinde (ss. 7-24). Chicago, IL: Nelson.
- Taştan, V. (1996). *Değişim Sürecinde Kimlik ve Din: Kayseri’den Yurtdışına İşçigöçü Olayının Kültürel Boyutu*. Kayseri: Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

- Tekinalp, Ş. (2005). Küreselleşen Dünyanın Bunalımı: Çokkültürlülük. *Journal of Istanbul Kültür University*, 2005(1), 75-87.
- Thornton, M. C. (1997). Strategies of Racial Socialization Among Black Parents: Mainstreaming, Minority and Cultural Messages. J. Jackson ve E. Chatters (Ed.), *Family Life in Black America*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Waters, M.C. (1994). Ethnic and Racial Identities of Second-Generation Black Immigrants in New York City. *International Migration Review*, 28, 795-820.
- Wimmer, A. (2008). The Making and Unmaking of Ethnic Boundaries: A Multilevel Process Theory. *American Journal of Sociology*, 113(4), 970-1022.
- Wolf, D. L. (1997). Family Secrets: Transnational Struggles Among Children of Filipino Immigrants. *Sociological Perspectives*, 40(3), 457-483.
- Yazgan, P. (2010). *Danimarka'daki Türkiye Kökenli Göçmenlerin Aidiyet ve Kimlikleri* (Basılmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yiğittürk Ekiyor, E. (2017). *Uluslararası Göç ve Toplumsal Alanda Sosyal Ağlar: ABD'de Yaşayan Türkler Üzerine Bir Araştırma* (Basılmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.